

Graham Bell: Permakultura ni zbirka trikov, ampak je zbirka orodij

Ljudje se sami poneumljamo

Škot Graham Bell je avtor *Permakulturnega vrta* (založba Ara, 2010), zadnje od knjig o permakulturi, ki so prevedene v slovenščino. Pred petnajstimi leti je vodil tečaj permakulture v Dragomerju, letos se je vrnil v Slovenijo na počitnice. Z veseljem je ugotovil, da se je permakultura, ki bi jo lahko prevedli kot veda o modrem načrtovanju česar koli, tukaj dobro prijela. Je pa opazil tudi nekaj stvari, ki bi jih bilo dobro spremeniti. Z njim se je pogovarjal avtor prevoda slovenske knjige *Permakulturni vrt* Borut Jesenovec.

Kaj bi svetovali nekomu, ki ima hektar ali več zemlje in bi to površino rad spremenil po načelih permakulture?

Pri permakulturi se je vedno dobro spomniti, da to ni zbirka trikov, ampak zbirka orodij. Ni komplet rešitev, ampak komplet vprašanj, ki vas popeljejo do rešitve. Kajti karkoli delate, je rešitev odvisna od osebe, podnebja, nadmorske višine, lege, denarja. Lahko vam navedem veliko primerov, kako lahko dva hektara uporabite res dobro, ampak vedno se je treba vprašati, ali je to tudi ekonomično. Kajti če vam bo vzelo ves čas, dobička pa ne bo, boste kmalu ugotovili, da ne morete več plačevati računov.

Še vedno se bom lahko hvalil, da tako kažem spoštovanje do narave.

Tudi ljudje smo del narave. Najprej moramo po-

Če svetovni gospodarski sistem propade in pridelate 85 odstotkov svoje hrane, se lahko vsaj prehranite.

skrbeti zase, to je naša dolžnost. Permakultura temelji na več načelih. Eno od njih je, da si delimo presežke. Lahko jih razdate, prodate ali zamenjate za kaj drugega. V Sloveniji velikokrat slišim, da komu pomagajo prijatelji. Tako se razvije prava menjalna mreža. Kaže, da je to del nacionalne kulture: vsak pozna nekoga, ki je pripravljen priskočiti na

pomoč. Velikokrat brez plačila. Takšna pomoč drugim ima številne prednosti: gradite odnose in krepite skupnost.

Kaj bi se moral vprašati permakulturni kmet?

Največji izziv za permakulturno kmetijo je, kako ustvariti podjetje. Ni dovolj je, kako nahraniti sebe, partnerja in otroke, treba je služiti denar. Ključna pri tem je dodana vrednost. Nisem prepričan, da ste Slovenci pri tem zelo dobri. Recimo, da na kmetiji pridelujete zelje. Koliko stane kila zelja?

En evro.

Če pa pridelam kilo kislega zelja, koliko dobim zanj?

Dva evra.

Razlika je v tem, da se v drugem primeru morda že lahko preživljate. Slaba stran tega je, da je potrebna veliko dela, potrebujete ljudi. Ampak tako kot povsod drugod po svetu tudi tu lahko vedno najdete mlade ljudi, ki bi radi delali, pa so brez zaposlitve. Nič ni narobe, če se mladi ekonomisti ali izvedenci za medije za začetek lotijo nečesa malce preprostejšega. Nekdaj smo ljudi pošiljali umret v vojno, zakaj jih ne bi zdaj pošiljali na kmetije delat kislo zelje ali obdelovat zemljo? Mladih zdaj ne znamo zaposliti in jih obdržati.

V Sloveniji imate tudi odlično tradicijo sadovnjakov. Še vedno lahko

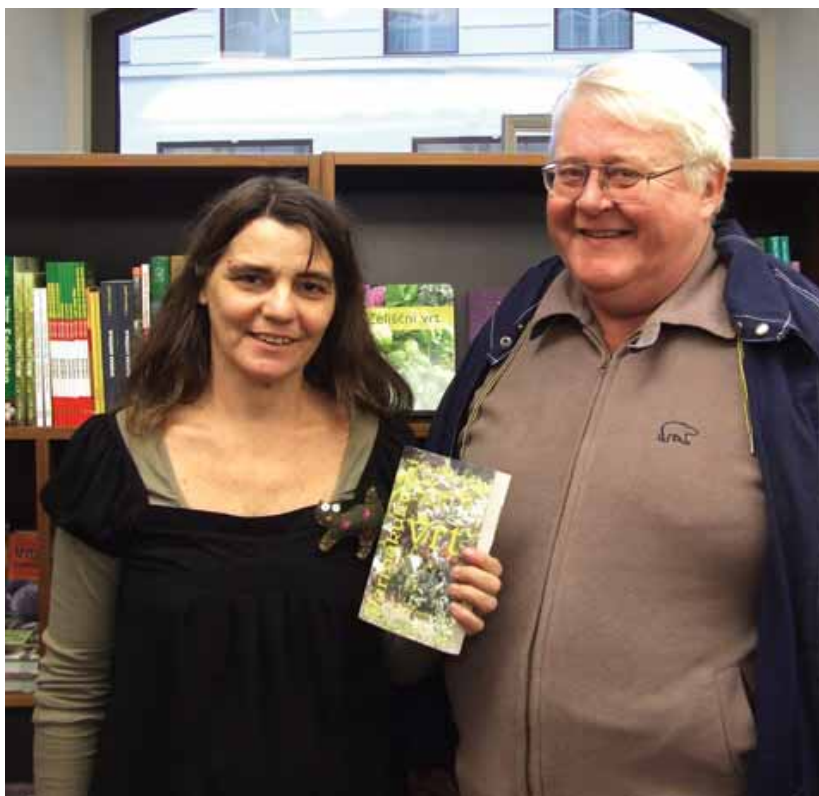

Foto Nancy Woodhead

Graham Bell, avtor Permakulturnega vrta, je ob izidu ponatisa slovenske izdaje svoje knjige gostoval v Sloveniji.

vidimo veliko starih sadovnjakov z jablanami in hruškami, ki so cepljene na divje jablane ali hruške iz gozda, zato so zelo visoke, višje od živine, torej se pod njimi lahko pasejo ovce ali govedo. To je eden od načinov, kako lahko dobro uporabite zemljišče.

Ko sem pred petnajstimi leti prišel v to čudovito produktivno deželo, so nekateri še vedno želi s srpi. Leta 1995 je Slovenija pridelala 85 odstotkov hrane zase, danes pa se je ta odstotek zmanjšal na 35 odstotkov. Bolj se izplača kupiti poljski ali italijanski krompir kot slovenskega.

Človek se vpraša, zakaj bi se trudili z gojenjem krompirja, če je v trgovini cenejši?

Povedal vam bom, zakaj. Živimo v globalni gospodarski krizi, ki ne bo izginila. Zelo verjetno je, da se nikoli več ne bomo počutili tako varne, kot smo se doslej, kajti svet se korenito spreminja. Vzpenjajo se razvijajoče se države, kot so Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska,

Indonezija in še veliko jih čaka v vrsti. Te države imajo ogromno ljudi. Hočejo imeti enak življenjski standard, kot ga imamo mi. Kitajci si ne želijo vse življenje izdelovati plastičnih igračk za Zahod. Na Kitajskem se danes na univerzah izobražuje dvajset milijonov ljudi. Če bi vsak na Kitajskem porabil toliko bencina kot povprečen Slovenec, bi ga na svetu zmanjkalo za vse druge.

Če svetovni gospodarski sistem propade in pridelate 85 odstotkov svoje hrane, se lahko vsaj prehranite. Dovolj gozdov imate, da vas grejejo neomejeno dolgo. Lahko izdelujete svoje hiše in pohištvo. Če se bo treba vrniti na prevoz s konjsko vprego, boste imeli s čim narediti kočije in nakrmiti konje. Če vse propade, jo lahko Slovenci kar dobro odnesete, ampak samo, če se boste naučili ceniti stvari, ki ste jih izgubili v zadnjih dvajsetih letih. Ne mislim, da bi se morali odeti v raševino, trdim pa, da bi si bilo dobro vzeti več časa zase in za družino in pridelati več svoje hrane. To sta odlični slovenski tradiciji. Mislim, da bi bilo treba dati prednost tradicionalnim spretnostim in trajnostnemu razvoju pred globalnim potrošništvom.

V Sloveniji je veliko gozdov. Kako bi povečali njihovo dodano vrednost?

Drži, da znate dobro uporabiti les v hiši. Ampak veliko neobdelanega lesa prodajate v Avstrijo. Če bi izdelke iz lesa delali vi, bi povečali bogastvo vaše države. Pred leti sem učil v Zahodni Afriki. Mislim sem, da vem, kaj je revščina, dokler nisem prišel tja. Največja grozljivka je bila Gvineja, ena najrevnejših držav na svetu. Imajo pa velikanske količine uranove rude, boksita, železove rude in bakra. In železnico, ki povezuje rudnik boksita s pristaniščem. Rudo samo pretovorijo na ladjo. Kaj bi se zgodilo, če bi boksit predelali v aluminij? Problem je, da nimajo elektrike in izučeni strokovnjakov. Ampak lahko bi se izučili, samo izobrazbo potrebujejo. Tako pa ta boksit odpotuje do kakšne države, ki ima zelo poceni elektriko, na primer na Islandijo. Boksit stane 1 evro, aluminij pa 12 evrov.

Permakultura temelji na več načelih. Eno od njih je, da si delimo presežke.

In Islandci zaslužijo 10 evrov, 1 evro gre za prevoz, 1 evro konča v žepu gvinejskega predsednika, navadni Gvinejci pa od tega nimajo nič. Tako to gre. Če bi stvari iz lesa delali sami, bi vam denar ostal tukaj.

Mogoče je pa problem pomanjkanje ambicije.

Oče sodobne ekonomije, Edinburžan Adam Smith, je uporabljal izraz »ubožnost ambicije« za označitev ljudi, ki ne verjamejo in ne razumejo, da so sposobni več. Mislim, da preveč ljudi uspava nizka raven kulture, prikazovane na televiziji. Televizija je anestetik. V kraju pri Kranju, kjer sva nastanjena z Nancy, je velikanski televizijski zaslon in na voljo je šest programov. Štirje so ameriški in žalijo inteligenco petletnega otroka, preostala dva pa sta slovenska, ki posnemata ameriške. Sprašujem se, kaj televizija počne ljudem. Kaj ljudje počnejo sami sebi? Prostovoljno se poneumljajo.

Trenutno smo priče protestom po vsem svetu. V mrazu kampirajo celo pred ljubljansko borzo.

Permakultura pravi, prevzemi odgovornost zase. Razumem, da so ljudje jezni na bančnike, ki dobivajo na milijone evrov za tako rekoč nič dela in jih moramo zdaj celo reševati. Vendar pa protestniki v resnici sporočajo: »Država bi nas morala hraniti.« V permakulturi pa se trudimo, da bi imela država čim manj dela. Nahraniti bi morali sami sebe. Cilj je samostojnost. Sami smo odgovorni za kakovost tega, kar počnemo. Denar je koristen, ni pa zveličaven. Denar je samo sistem pretoka energije. Včasih denarja ne potrebujemo, potrebujemo pa prijatelje. In manj ko bomo potrebovali denarja, bolje se bomo imeli vsi po vrsti.

Borut Petrović Jesenovec